

Klasická politická ekonomie – Adam Smith

Klasická politická ekonomie věří, že:

- a) skutečné bohatství společnosti je skryto a vytvářeno ve výrobě
- b) hospodářství je svébytný organismus se zákonitostmi, které je nutno poznávat a respektovat

Adam Smith (1723 – 1790)

Rok 1776 je spojován se vznikem ekonomie jako vědy a zrodem klasické politické ekonomie v Anglii.

■ **Pojednání o podstatě a původu bohatství (1776)**

(The Wealth of Nations)

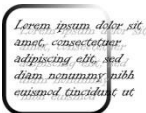
V pěti knihách se podařilo Adamu Smithovi shrnout ekonomické vědění do celistvého díla a konzistentního

Smithovu politickou ekonomie lze charakterizovat:

- a) **hospodářským liberalismem**
- b) **zdrojem bohatství** společnosti je vynakládání práce, a to její množství a produktivita
- c) **dělba práce** je významným činitelem hospodářského růstu
- d) **akumulace kapitálu**, která ovlivňuje úroveň produktivity práce, je nutnou podmínkou rozvoje
- e) předpokládá, že automaticky dochází k **přeměně úspor v investice**
- f) sklon ke **směňování**, který je lidem vlastní, představuje impuls, který uvádí do pohybu celý hospodářský systém

Adam Smith (1723 - 1790)

Smith se nejdříve profiloval v jiném oboru a teprve později se začal systematicky zabývat ekonomikou. Studoval **literaturu i morální filozofii**. V roce 1751 byl jmenován profesorem logiky na univerzitě v Glasgowě, kde později vedl katedru morální filozofie (do roku 1764). 1764 až 1766 působil jako vychovatel mladého šlechtice a cestoval po Evropě, pobývali rovněž ve **Francii**, kde se seznámil s Quesnayem. Po návratu opouští univerzitu a 10 let plně věnoval práci na přelomovém díle vývoje ekonomie: Pojednání o podstatě a původu bohatství národů (1776).

TEXT

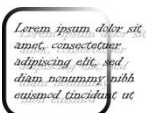
„Ačkoli je to dílo velmi rozsáhlé a tematicky bohaté, oslovilo Smithovy současníky tak, jako do té doby žádné ekonomické pojednání.“

Smithovy ekonomie chce vysvětlit **mechanismus fungování tržního hospodářství**, tedy ukázat mechanismus, kterým se prosazuje optimální alokace zdrojů při prosazování **laissez faire**.

■ Neviditelná ruka trhu

Růst bohatství společnosti vnímá Adam Smith jako důsledek sledování prospěchu každého člena společnosti, což je hlavním zdrojem celkově optimistické soustavy ekonomických názorů. Je harmonií individuálního a společenského zájmu. Čímž překonává **tradiční vidění rozpornosti** individuálního a společenského, prosazující se ve filozofii a etice předchozích období. Smith ukázal, že **egoismus individua (jeho sobecký zájem) se nemusí stát nutně neslučitelným se zájmem (blahobytem) všech**. V pozadí neviditelné ruky trhu byly mocnější síly – dělba práce, konkurence a akumulace. Uvědomoval si nebezpečí monopolu, podle Adama Smitha byl obranou velký trh.

■ Národní bohatství a dělba práce

TEXT

„Zatímco merkantelisté považovali mezinárodní obchod za hru s nulovým součtem, Smith jej již chápal jako hru s pozitivním součtem, v níž vyhrávají všichni, neboť výhra neplyne z přebytku obchodní bilance, nýbrž z dělby práce.“

Jedná se o spor doktrína svobodného obchodu versus doktrína obchodní bilance.

Je autorem **principu absolutních výhod** v mezinárodním obchodu (Klasická teorie mezinárodního obchodu).

Pracovní hodiny potřebné k výrobě jednotky produkce - **před specializací**

Země	Sukno	Víno	Suma
Anglie	6	8	14
Francie	8	6	14

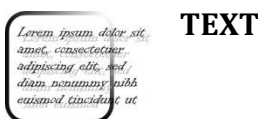
Pracovní hodiny potřebné k výrobě jednotky produkce - **po specializaci**

Země	Sukno	Víno	Suma
Anglie	6+6	0	12
Francie	0	6+6	12

Závěr: Bude-li tato dělba práce završena vzájemným obchodem (výměnou sukna za víno), bude pro obě země přínosem a zvýší jejich národní bohatství.

■ Mzdový fond – klasické pojetí kapitálu

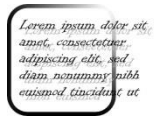
V pojetí Adama Smitha byla zaměstnanost funkcí akumulace kapitálu. Akumulace kapitálu znamenala vlastně zvyšování mzdového fondu.

„Například farmář, který si pronajal půdu a zaměstnal dělníky, musel mít k dispozici kapitál rovnající se sumě ročních mezd. Z něho musel totiž vyplácet mzdy až do nové sklizně.“

Kapitalisté byli lidé, kteří byli dost bohatí na to, aby mohli nespotřebovávat (spořit) významnější část svých důchodů. Přínos kapitálu spočíval v tom, že dodatečný kapitál umožňoval zaměstnávat dodatečnou práci.

■ Paradox hodnoty - Teorie hodnoty

TEXT

„Ačkoliv je voda velice užitečná, má velmi nízkou cenu, zatímco diamant, který je v porovnání s vodou neskonale méně užitečný, má mnohonásobně větší cenu.“

Adam Smith se snažil vysvětlit teorii hodnoty pomocí **směnné hodnoty** (value in exchange) a **užitečné hodnoty** (value in use). Směnná cena byla ale podle něj nezávislá na užitečné hodnotě, proto byl hnán snahou najít jakousi „skutečnou“ či „objektivní“ cenou nezávislou na subjektivním ocenění.

TEXT

„Směnná hodnota, říkal Smith, je tedy na užitečné hodnotě zjevně nezávislá (viz Paradox hodnoty) a je nutno ji vysvětlit něčím jiným nežli užitečností.“

Měl na mysli celkovou užitečnost a přehlédl souvislost mezi užitečností a vzácností.

TEXT

„Paradox hodnoty, jednu z nejmylnějších představ, s jakou se v dějinách ekonomického myšlení setkáváme, převzali Smithovi následovníci – David Ricardo a John Stuart Mill. Paradox hodnoty se stal východiskem pro klasické objektivně-nákladové pojetí hodnoty.“

Důsledek: Klasická politická ekonomie přehlédla význam poptávky v teorii hodnoty. Až Rakouská škola „identifikovala“ poptávku s mezním užitkem.